

TELEWORK KAVRAMINDAN E-İŞ KAVRAMINA GEÇİŞ

Yrd.Doç.Dr. Özhan TINGÖY

1.Giriş

Kablolu ve kablosuz iletişim gibi teknolojik ilerlemeler yer ve zamanın evrensel esaslarını bozmaya başlamıştır. Teknolojik yaşamı özendiren bazen daha çabuk benimsenen fakat belki de daha belirsiz sıkıntılar için de aynı şey söylenebilir. Genetik mühendislik, organ nakli, sağlık, yaşam ve ölümün anlamını yeniden canlandırma istenirken yaşamın çıkmazları olarak algılanan şeyleri tekrar düşünmek zorunda kalınır. Yeni yöntemler eninde sonunda sıradan olabilir. Fakat bu arada gerçek olarak kabul edilen şeyler hakkında sorular doğurur ki bunlar bireysel yada birlikte yaşamın şimdiki ve gelecekteki yaşam deneyimlerinin ve geçim olanağın hakkında ki düşünceler önemlidir.

Etik ve sosyal prensipler etrafında organize edilen iş ve yaşam ilişkileri hakkında sorular birkaç yıldır kısmen evde ve kısmen ofiste veya merkez ofise uzak bir yerde çalışmak düşüncesi gittikçe yaygınlaşmaktadır.

2. Telework Konusundaki Çeşitli Düşünceler

Telework ile e-çalışma arasında çoğunlukla kurulan bağlantılarla ilgili olarak verilmiş kavramsal belirsizlik gösteriyor ki bu konuların açıklanmasında bazı

kavramsal sorunlar bulunmaktadır. Telework ve e-çalışma bildiriler ekonomik, teknolojik ve sosyal değişim üzerine olan daha geniş çaptaki tartışmalarda çoğunlukla kötü bir şekilde kullanıldıklarından yazarlar bu bildirilere daha sağlam bir teori oluşturacak yapılan daha geniş gelişim unsurları içerisinde incelemekteler.

Düşüncelerden birincisi, telework düşüncelerinin doğuşları ve gelişmelerini amaca dayalı bir açıklamanın önemini vurgulayarak izleyip bulmaya çalışmaktır. Telework kişinin iş durumuna, makro sosyal değişimlere ve kişinin yaşam biçimine bağlanmalıdır. Bu düşünce üç yaşam biçimini açıklamaktadır. Kendi işinin sahibi olanlar, ücretliler ve serbest çalışanlar şeklindedir. Bunlar iş biçimine ve dinlenme zamanına göre belirlenmiş olup işe ve aile yaşamına karşı değişik davranışlara ve değerlere sahiptirler. Bu değişik yaşam biçimleri yeni tip işlerdeki yenilikleri açıklamak için temeldir.

Düşüncelerden ikincisi, dikkatini iş programlarının sosyal ve kültürel sonuçlarına uygulanabildiğine ve tasarımı işine çevirmekte ve endüstriyel ve modern üretim sistemlerinin değişik zaman-yer-programı isteklerinin karşılaştırmalarını yapmaktadır.

Düşüncelerden üçüncüsü, kuruluşlarda post modern görünüme uygun telework üzerinde düşünmekte ve açıkladıkları makro düzeydeki değişiklikler, post modern olarak görülen ekonomik etkinliklerdeki yeni örgütsel yapıları ve biçimleri özgünleştirmektedir. Modernimin ve post modernimin gerektirdiklerinin birbirine olan zıtlıklarını özetlemektedir. Varılan sonuç telework'un, örgütsel düzenlemelere başlıca 3 şekilde etkide bulunduğu görülür. Bunlar, merkezileştirmeyi ve kontrolü artırmak, merkezde toplanmış olan gücün yeniden dağıtılması ve yetkilendirmede küçük çaptaki girişimcileri kolaylaştırmak şeklindedir.

Düşüncelerden dördüncüsü, sanal örgüt üzerine tartışmalarda ortaya çıkan bir kısım kavramsal ve kuramsal sorunları incelemektir. Görülmektedir ki bu yaşam biçimlerinin gelişimi diğer ilgili sosyal ve örgütsel değişimlerle birlikte örgütlenme biçimlerinin örnek bir değişimi ve reddi olarak ele alınmaktadır.

Düşüncelerden beşincisi ise, konuya daha ince bir yorum getirerek çalışma bakımından devamlılık kadar devamsızlığı da dikkate almaktadır. Bütün bunlar örgütsel biçimlerin meydana geliş yolunu anlamada kültürün ve çeşitli örgütsel akılcı düşüncelerin rol oynadığını belirtmek için kullanılmaktadır.

3. Teleworktan Ağlara Tanımlar ve Eğilimler

İleri düzeydeki iletişimlerin ve bilgisayar aracılığı ile görülen işlerde ağların sağladığı kolaylıklar sayesinde kazanılan önem, örgütsel dinamiklerin (çalışmaları hareketlendiren motive eden güçler) üzerinde duracak yerde, bireysel çalışanların uzaktaki işyerleri üzerine odaklanmaktadır. Bu nedenle telework ile ilgilenenlerin sayısı belirlenememektedir. Bunların sayısını saptamak lastiği ölçmeye benzer. Sonuç, tanımın nereye kadar gerileceğine bağlıdır. Halen bireysel kişiler için çalışma koşullarına dair bir fikir olan telework ve ilgili terimler birbirine uygundur. Fakat bu fikirlerden çözümleyici olarak yarar sağlamak için kişiler konumlarına uygun çalıştırılmalıdır... Yani ilgili kişi yaşam biçimi koşuluna, kadın veya erkek olarak örgütsel konumuna alıştırılmadadır. Özellikle telework'u örgütlemenin özel yolları, potansiyel telework çalışanının kendine özgü yaşam biçimine uydurulması son derece önemlidir. Bu düşünce teleworkla ilgili örgütsel dinamiklerin anlaşılması ve bu yolla telework'un sosyal kabul görmesi için bu bir ön koşuldur.

4. Telework Fikrinin Tarihçesi

Günümüzde telework'un tanımı tartışılmaktadır. Bu tartışmaların telework anlayışına, telework'u örgütleme biçimine, potansiyel telework çalışanlarının ve telework bölgelerinin belirlenmesine ayrıca telework çalışanlarının istatistikteki kayıtlarına büyük etkileri vardır. Eğer telework'un ne olduğunu bilirse, uygun örgütsel çerçeveleri kurmak, hangi coğrafi bölgelerin telework girişimlerinden yarar sağlayıp sağlayamayacaklarını belirlemek ve kuşkusuz telework çalışanlarının gerçek sayılarını bilmek olanaklı olabilir.

Telework'u tanımlamak için kullanılan deyimler, tarihsel olarak sıralandığında elektronik ev işi, tele iletişim, esnek iş ve e-iş olarak kullanılmış ve kullanılmaktadır.

4.1. Tarihçe

1970'ler ve 1980'lerde Avrupa da telework'a biraz kuşku ile bakılıyordu o zamanlar telework tam gün çalışma veya kendi hesabına iş verenle yapılan sözleşme esasına dayalı yetenek istemeyen düşük ücretli, evden yürütülen bir büro işini çağrıştıran "elektronik ev işi olarak" adlandırılmaktaydı. Basın eleştirmenleri "elektronik ev işi" deyimini bugünün e-işiyile yakın zamandaki endüstriyel ev ödevi arasında yakın bir ilişki olarak düşünülmüş olan şeyi vurgulamak için e-iş terminolojisi olarak kullandılar, örneğin, 1987 tele iş ile geleneksel ev çalışmaları arasında yakın ilişki kurulmuştur eleştirmenlerin yorumlarına göre potansiyel tele işçilerin büyük bölümünü kadın büro çalışanları oluşturmaktadır. Bu yüzden tele işin öngörülebilir etkileri, sosyal yaşamdan uzaklaşmak, çalışanların birlik dışında bırakılmaları şeklinde olmuştur.

Yukarıdaki tanıma yetenekli iş ifadesi eklenmiş bile olsa tele işin halen dayandırıldığı temel kabul, tele iş çalışanlarının esas iş yerinden uzakta çalıştıkları ve merkezi bir büroya göre düzenlenmiş olmasıdır.

Birleşik Devletlerde ulusal araştırma konseyinin 1985'te evlerdeki büro iş merkezleri üzerine yaptığı araştırmaya göre, telework deyimini basit olarak "kilometrelerce uzaklıktaki bürolara bağlanmış bilgisayarlarla evlerinde çalışan insanlar" ve 1986 da ufak değişikliklerle bu tanım şu ifade ile düzeltildi: tele iletişim bürodan uzak bir yerde görevle ilgili çalışma yapmak, sonuçları elektronik yolla büroya veya başka bir yere göndermek demektir.

Birleşik Devletlerde tele iş tartışması Avrupa dan çok daha önce başlamıştı. Telework'un toplumsal düzeyde taraf ve karşıt düşünceleri içeren ilk sistematik analizi 1976 yılında yapıldı. Burada işe fiziki gidiş ve gelişlerin, ekonomik maliyeti ve kazanımları ile evde oturarak işverenle tele iletişimle bağlantı kurmanın maliyeti ve kazanımları karşılaştırıldı.

Genel olarak Birleşik Devletlerdeki telework tartışması evden merkezi bürolara veya trafik sorunları olan büyük kentlere gidiş geliş sorunlarıyla yakından ilgilidir. Sonuç olarak baskın deyim uzağa gidiş geliş olmuştur. 1980 sonlarındaki resmi tanımlar evden telework işi gören insanların büyük bir bölümünü dışarıda bırakmıştır.

Birincisi, telework çalışanlarının çoğu eve bağlı işleri kendi başlarına yürüterek yaşamaktalar, örneğin evde çalışan bilgi raporlarını özel müşterilerine veya adı geçen servis abonelerine gönderen özel danışmanlar olabilir, örneğin evlerinde yarım gün çalışan mimarlar dizaynlarını ve yapı planlarını tele faksla ve e-postayla gönderebilirler Bir binanın yapımına fiziki olarak katılabilirler bilgi sağlayabilirler örneğin İnternet yoluyla dünya piyasasına bilgi satabilirler.

İkincisi, teleworkla iş yapanların çoğu müşterilerine veya müvekkillerine gitmektense tele iletişimi kullanırlar yada aynı şekilde uç noktalardaki kullanıcılar bilgilerini uzaktan tele iletişim ağı üzerinden seçip alabilir. Video-konferans tabanlı karşılıklı etkileşim veya bilgisayar tabanlı sosyal hizmet ihtiyaçları örnek gösterilebilir hatta belki de bu kategoriye evden siparişler ve evden banka işlemleri girebilir.

Üçüncüsü elektronik ağ girişin kolaylaşması ve yaygınlaşması ve taşınabilir bilgisayarları sağlamanın kolaylığı sayesinde iş "her yerde" (büroda, evde, gezide) bilgisayarları ve tele iletişimi kullanarak yapılabilmektedir. Örneğin bir muhabir modem yoluyla haberlerini dünyanın her köşesinden gönderebilmektedir.

Halen elektronik ev işi tele iletişim, esnek iş, e-iş ve artı bir sürü diğer terimler hepsi telework için kullanılmaktadır. Tele çalışanlar, tele pazarlamacılar, esnek çalışanlar, uzak çalışanlar, elektronik evde çalışanlar, tele gerilla, eve bağlı göçebeler, elektronik gece çalışanlar, uydu ofis çalışanları, mobil tele çalışanlar, tam veya yarım gün evde çalışanlar, tele yazlık evinde çalışanlar ve e-iş. Üstüne üstlük bunların eş anlamlı olmadıkları belli hatta en kötüsü bunların değişik kriterlere teknik, coğrafi, örgütsel hukuki gibi bağlı olmaları yani bunların birbirleriyle tutarlı alt kategoriler sınıfına sokulmaları olanaksızdır.

Yukarıdaki gibi örneklere dayalı bir sürü araştırmacının varmış olduğu sonuca göre telework'u herhangi bir tek değişken ve boyutla tanımlamak uygun görünmemektedir. Örnek olarak yeterli bir tanımın üç değişkeni olmalıdır. İşin yeri; elektronik aygıt kullanılması, iş verene veya sözleşme yapan kimseye iletişim kurabilecek link hattının bulunması. Bu örneğe göre telework şu şekilde tanımlanabilir. Telework; işverenin veya sözleşme sahibinin işyerinden bağımsız ve bireysel tele çalışanın ve/veya çalıştığı örgütün isteklerine göre değiştirilebilen bir

iştir. Başlıca veya büyük çapta elektronik aygıtın kullanımıyla güvenli iş sonuçları, işverene veya sözleşme sahibine uzaktan gönderilen bir iştir. Uzaktan iletişim, dolaysız iletişim link hattı olmak zorunda değildir. Posta veya ulak servisi de olabilir. 1990 da ortaya atılan bu tanımla birlikte bir takım düşünceler öne sürülmekteydi.

Birincisi, iletişim telework'u kapsamamaktadır. Yani iletişim ile iş-ev arası gidiş gelişler yer değiştirmemektedir. Kısmen yapılan bir takım araştırmalar göstermiştir ki iş için gidiş gelişlerde tasarruf yapma isteği tele çalışanların çoğu için önemli bir motivasyon teşkil etmemekte kısmen de başlı başına çalışanların ve bilgi sağlayanların evlerinden başka yerde çalışma şansları bulunmamaktadır.

İkincisi, "elektronik ev işinin de" telework'u kapsamayacağı kuşkusuzdur. Telework birkaç şekilde düzenlenebilir ve ek bir tanım sorunu ortaya çıkar. Uzaktaki büro şubeleri diyelim ki bankalar, sigorta şirketleri, dağılmış sosyal hizmet büroları veya kitaplıklar da soruna dahil olacaklardır. Bu gibi büro şubelerinde görülen işlerde telework olarak tanımlansın mı tanımlanması sorunu ortaya çıkar. Ayrıca ürünlerin, özellikle elektronik olarak dağıtılmayan fakat posta hizmetleriyle dağıtılan işi de tanımın içine alınması sorun yaratmaktadır. Her ne kadar bir yazının elektronik posta servisiyle veya bir disket üzerinde geleneksel posta servisiyle gönderilmesi arasında küçük bir fark varsa da her türlü dağıtım şeklinin dahil edilmesi telework tanımını çok genişletmiş olacaktır. Bu tanımın tam anlamıyla kavrayamadığı sorun şu: telework işin içindekilerle değil fakat işin düzenleme ve teknik dokusuyla tanımlanmaktadır. Diğer bir anlatımla tamamen aynı iş bir teknik konuda telework niteliğinde olurken başka birinde olmayabilir. Sonuç olarak yüklenicinin tam olarak ne anlama geldiğidir. Elektronik ağ iletişim servisi aboneleri bu servisin yüklenicileridir. Yukarıdaki örnekler göstermiş olduğu gibi elektronik iletişim hizmeti sağlayanlar telework tanımı içine girmektedir.

5. Günümüz Tanımları

1990'lardan itibaren telework çözümlerine bakıldığında açıkça varılan sonuca göre karmaşık olmayan sınırlı bir tanımın yapılabileceğine inanmak için bir neden görülmemektedir. Bununla birlikte gene de tanımlar önerilmekte şu farkla ki bu tanımlar öncekilere nazaran daha az hırslı daha az kesin ve daha çok kapsamlı ve dinamikdir. 1994'lerdeki telework tanımı: bu işin sonuçlarının bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılmasını gerektiren yerler dışında, başka bir yerde yürütülen iş olarak tanımlanmıştır. Esnekliğe ve dinamizme doğru yönelik son zamanlarda yayınlanan yazılarda görülmektedir.

Telework, iş etkinliklerinin büyük bir bölümünü içersine alan esnek bir çalışma tarzı olarak tanımlanmaktadır. Bütün bu iş, etkinlikleri çalışma saatlerinin önemli bir bölümünü iş verenden uzak olarak veya geleneksel işyerinden uzak bir yerde çalışmayı gerektirmektedir. Bir başka düşünceye göre telework zaman ve yer bakımından coğrafi uzaklıkları iletişim ve mikro elektronik köprülerle bağlanan bir işin esnek duruma her kalıba uyar şekle getirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Benzer eğilimleri Birleşik Devletlerde de görmek mümkündür. Tele iletişime göre amerikan ev usulü tele iletişim geniş çaptaki alternatif büro düzenlemeleriyle ilgili şemsiye bir terim olarak doğmuş kapsayıcı bir kavramdır. Geleneksel otomobille veya otobüsle ev-iş arası geliş gidişlerin yerine bilgisayar ve iletişim teknolojilerinin kullanımını sembolize etmek amacıyla çoğunlukla bu terim kullanılmaktadır(1996).

5.1. Telework Fikrinin Yaratığı Sorunlar

Telework fikrinin sorunlarından biri sınırlarının çok belirsiz olmasıdır. Eğer düşünce deneysel olarak yani spesifik örneklerle incelenirse görülüyor ki telework'un ne olduğu veya ne olmadığını saptamak hemen hemen olanaksızdır. Yüzeyden

bakıldığında düşünce karmaşık değilmiş gibi görünüyor. " telework'un ifade ettiği duruma göre bir kimse bir yerde çalışmakta ve iş ürünlerini iletişim yoluyla başka bir yere göndermektedir. Telework çalışanları evlerinde işyerlerinde çalışırlar, toplantılara ve konferanslara giderler, normal olarak sürekli olarak telefonlar ve modemler yoluyla departmanlarıyla, meslektaşlarıyla, müşterileri ve öğrencileriyle görüşürler. Bunların çoğu kendilerini tele çalışanlar olarak değil iletişim aygıtlarını gittikçe artan şekilde kullanan olağan akademisyen ve yöneticiler olarak görmekteler. Finans sektöründe çalışanların çoğu kısmen yerel müşterileriyle kısmen kendi merkez bürolarıyla yabancı döviz ticareti yapanlarla çalışırlar. İş ilişkisi içinde de şube bürolarda çalışırlar. Tele iletişimi kullanarak patronlarıyla merkez bürolarıyla ve müşterileriyle iletişim kuran taksi şoförleri kuşkusuz gerçek esnek iş çalışanlarıdır.

6. Telework Tanımı ve Yaşam Biçimi

E-iş terimi, daha çok belli ve çözümsel amaçlara göre olmalıdır. Örneğin, örgütle ilgili değişimlerden söz ederken yani makro sosyolojik düzeyde konuşurken bireysel kategorideki teleworktan söz etmekten kaçınılmalıdır. Bu değişimlerin bireylere (memurlar veya iş sahibi kişiler) etkileri üzerine odaklandığında, kuşkusuz bireyler olarak onların durumlarını yansıtacak bir terim kullanılmalıdır. Burada "tele iş", "tele çalışan", "tele çalışma" ve evrensel bir standardı izleyen alt sınıflandırmayı anlatan bir tanıma ihtiyaç vardır. Bu bağlamda daha önce açıklandığı gibi "tele iş" (telework) işin içeriğini değil örgütle ilgili ve teknolojik konu içindeki çalışma konumunu anlatmaktadır. Sonuç olarak uygun şekilde tanımlanmış tele iş kavramı bireysel çalışma durumunu kısmen makro düzeydeki sosyolojik organizasyon değişimlerine ve kısmen de bireylerin genel yaşam konumlarına bağlanmalıdır.

- Telework : elektronik ev işi
Tele commute : Tele evden işe-işten eve
Felexiwork : Esnek iş
e-iş : Elektronik iş

Telework kavramı elektronik ortam yoluyla uzak yerlerle iş ile ilgili her türlü karşılıklı etkinlik için kullanılmaktadır. Şirket merkezlerindeki işverenle, merkez bürodaki veya başka iş yerlerindeki meslektaşlarla ve büyük bir şirketin memuru veya eve bağlı veya ortaklaşa kullanılan bir yerde kendi işi olan bir kişi olarak sözleşme yapanlarla, abonelerle ve müşterilerle olan karşılıklı etkinliklerdir.

Bununla birlikte başlıktaki tanım ifade bugün mevcut olan çok değişik telework türlerini belirlemek için alt kategorilere bölünmelidir.

Telework alt kategorileri

Kategori	Tanımı
Elektronik ev işi	İletişim yoluyla dışarıdaki bir müşteriye aktarılan evde görülen iş
Telecommute iş	Bilgisayar ve iletişim kanalları kullanarak bir işveren için uzaktan görülen iş
Esnek iş	Bilgisayarlar ve iletişim kanallarından yararlanılarak her yerde (büroda, evde, gezi anında) görülen iş
E-iş	Kablolu ve kablosuz iletişim ve e-şirket, e-çalışan, e-müşteri

6.1. Telework Ve Yaşam Biçimi

Telework'un bir çok tanımı ve kategorileri değişik teknik, organizasyon ve sosyal kriteriniin karışımı sonucu ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte temel fikir telework'un

bu dörtlü tanımını sosyal akılcı bir düşünce üzerine oturtmaktadır. Telework'un bu dört temel kategoriden her biri modern toplumdaki temel yaşam biçimiyle ilişkilidir. Bunun anlamı şu ki, bir tip telework sosyal bir kategoriyle ilgiliyse diğerlerine diğer sosyal roller ve durumlar daha çok çekici gelmektedir. Bununla birlikte tekrar ve tekrar görülür ki telework yukarı ki alt kategorilerden sadece biriyle tanımlanarak görüşü daraltmakta ve gene görülür ki bir sosyal grup düşünmeksizin kendine uygun düşen tarifi telework için kullanarak diğerlerini kendine özgü tip telework sınıfına ve kendilerine (diğerleri olmak zorunda değil) ayrılmış telework organizasyonuna dahil etmektedir.

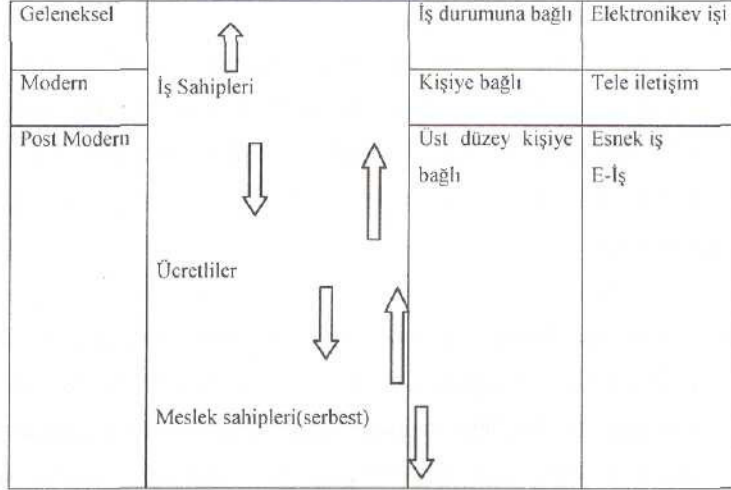
Basit olarak modern toplumlarda kökleri tarihe uzanan  yaşam biçimi mevcuttur. Kendi işine sahip olanların, ücretlilerin ve meslek sahiplerinin yaşam biçimi. Kendi işine sahip olanların yaşam biçimi halk arasında kuşkusuz en baskın olanıdır. Bunlara çiftçiler, sanatkarlar, mağaza sahipleri, üreticiler dahildir. Ücretlilerin yaşam biçimi, adında da anlaşıldığına göre ücret kazanan biri olmalarına bağlıdır. Meslek sahiplerinin yaşam biçimi bir mesleği kendilerine hedef seçmiş özellikle büyük şirketlerde ve organizasyonlardaki çalışan grubun yaşam biçimidir.

Bu yaşam biçimi kategorilerinde ki temel fikir; işin şekli, yaşam biçiminin tümüyle yakından ilişkilidir. Bu yüzden kategorilerin üçü de çalışılan ve çalışılmayan saatle tanımlanabilir. Ücretliler boş geçen zamanı çalışılan zamanın üzerine koyarken mesleğe yönelmiş kişiler işi boş geçen zamanın üzerinde değerlendirmektedir. Kendi içinde çalışanlar, çalışılan saatlerle boş geçen saatler arasına bir çizgi çekmek için çok isteksizdirler. Kendi çiftliklerini veya firmalarını çalıştırmak gibi diğer değerleri üstün tutarlar ve aile yaşamıyla iş yaşamı arasında önemli herhangi bir anlaşmazlıkla karşı karşıya kalmazlar,

Değişik yaşam biçimi temsilcileri ise, karşı değişik tavırlar alırlar serbest çalışanlar için çalışmak bir amaç (çalışmak için yaşa) olduğu halde ücretliler için çalışmak daha çok aile yaşamını iyileştirmek ve boş zaman için (yaşamak için çalış) bir araçtır. Birinciler işe çalışmak için giderlerken, ikinciler için işin sosyal ve karşılıklı etkileşim kalitesi önemlidir. Bir işe sahip olmak, işyerindeki sosyal ilişkinin anahtarıdır. Son olarak kendi işinin sahibi olan serbest çalışanlar boş ve aileye ayrılan zamanla iş arasındaki farkı gerçekten söyleyemezler. Ayrıca bu yaşam biçimlerinin değişik tarihsel kökleri ve karşılıklı ilişkileri bulunmaktadır. İş sahiplerinin yaşam biçimi kökleri geleneksel (kırsal) toplumda olup dengeli iş konumundaki karşılıklı ilişkilere bağlıdır, ücretlilerin yaşam biçiminin kökleri kentleşmiş karşılıklı kişisel ilişkileri olan modern toplumdadır. Son olarak meslek sahiplerinin yaşam biçimi son derece yüksek düzeyde kişisel karşılıklı örnek ilişkilere bağlıdır. Ve post modern yaşamın simgesidir. Bu analize dayanarak üç değişik telework biçimini karakterize etmek daha kolay olur ve neden bir telework biçimlerinin diğer yaşam biçimlerini değil de tek bir yaşam biçimini çektiği daha kolay anlaşılabilir.

6.2. Telework'u Organize Etmenin Yolları

Bundan amaç değişik yaşam biçimi sınıflarının telework'u organize etmek için kullanılan değişik yöntemlerle ilişkili olduğunu göstermektedir.

Şekil: yaşam biçimi karşılıklı ilişkiler

Düşünceye göre aşağıdaki beş kategori ilgili fikirlerinin çoğunu kapsamaktadır.

6.2.1. Elektronik Ev-Büroları: Bu formda çalışan, ödemesi yapılan işi ya tamamen evde ya da çoğunlukla ev gibi kullanılan bir yerden, işverenin veya müşterinin bulunduğu yeri ya hiç yada birkaç kez ziyaret ederek çalışır.

6.2.2. Ortaklaşa Kullanılan İş Merkezleri: Bu formda bir bina, bir büro veya iş merkezi çeşitli yeni bilişim teknolojisi cihazları ile donatılmış olup bunlarla yerinde iş görülür veya uzaktakilerle iletişim yapılır. Bu binalar muhtelif kişiler tarafından ortaklaşa kullanılırlar ve bu kişiler çeşitli şirketlerin memurları olabilirler, bağımsız kendi hesabına çalışan profesyoneller veya bu gibi yerlerin kirasını yalnız başına

ödeyemeyecek olan küçük iş sahipleri olabilirler ve bu gibi merkezler kentlerde veya kırsal kesimde olabilir

6.2.3. Uydu İş Merkezleri: Bu merkezler kentlerde veya kırsal kesimde olup bunların sahibi özel bir şirkettir ve işlerinin bir kısmını orijinal veya ana ilş yerinden uzakta bir yerden yürütmek istemektedir. Şube bürodaki işlemler normal olarak aşağı yukarı entegre bürolardır ve şube merkez büro ile teknolojik yeni iletişim aygıtlarıyla iletim kurar.

6.2.4. Özel Teşebbüs Merkezleri: Bu merkezler özel yerlerdir ve bilişim teknolojisine dayalı tamamen değilse de büyük çapta, mal ve hizmetleri, uzak mesafelere ulaştırmaktalar. Buralarda çalışanlar muhtemelen yakında yaşayanlardır. Tipik olarak bu merkezler kırsal bölgelerdedir ve şehirdeki şirketlere hizmet götürürler.

6.2.5. Esnek İş Yerleri: Burada uzak mesafe işçileri birden fazla yerlere yerleştirilebilirler. Bunlar hareket halindedirler, taşınabilir aygıtlar ve iletişim cihazları kullanırlar, kısmen evde, trenlerde ve uçaklarda, kısmen de merkez ofiste veya ortak iş merkezinde çalışırlar.

Bu değişik organizasyon formları değişik yaşam biçimlerine göre analiz edilebilir. Değişik yaşam biçimleri ve insan ilişkilerinin çeşitliliği değişik tipte iş organizasyonlarının olmasındandır.

Kendi işini gören işçiler en uygun biçimde elektronik ev-bürolar yoluyla, veri tabanlı hizmetler sağlayan küçük telework girişimlerine dönüştürülerek organize edilebilirler. Ücretli tele işçiler için elektronik ev-büroları teşkilinden normal olarak kaçınılmalıdır. Bunlar için uydu iş merkezleri veya özel girişim merkezleri kurmak

çok daha uygun olur. Çünkü, bu yerler geleneksel bir iş yerinin özelliklerinin çoğunu sağlamaktadırlar. Son olarak serbest çalışan tele işçiler normal olarak esnek iş yerlerini seçerler. Ortak iş merkezleri örneğin tele merkezler tüm kategoriler için çekici olabilirler. Bununla birlikte bunların zayıf oluşu herhangi bir özel yaşam biçimi profiline sahip olmamaktan kaynaklanabilir.

7. Ağ ve Gezin İş

Günümüzde üstün eğilim, bilgisayarları ve iletişim araçlarını kullanan yetenekli bilişim elemanları tarafından yönetilen telework olarak esnek işin görünmesidir. Yani kısmen evde kısmen de büroda çalışmak ve aynı zamanda taşınabilir bilgisayarlarını trende, uçakta, otelde ve ziyaret ettikleri yerlere taşımaktır. Yukarıdaki yaşam biçimi kategorilerine bakarak bu eğilimi anlamak kolaydır. Bu eğilim bugünkü kent yaşamının ağırlıklı bir şekilde meslek edinmeye yöneldiğini yansıtmakta gün geçtikçe konumu veya kişisel ağlara daha az bağlı kılmaktadır. Elektronik ağının yaygın ve işin son derece hareketli oluşu esnek işi kişisel ilişkiler açısından hiper personel biçimlere yakından ilgi kılmaktadır. Bunun sonucu olarak bugün telework un esnek iş olarak yapmış olduğu patlama sosyal ve teknolojik bir gelişme eğiliminin birbirlerine yaklaştıklarının açık bir göstergesidir. Bilgisayarın küçülmesi ana çerçevelerin artan bir şekilde bağımsızlığı ve ağ olanaklarının artması meslek ağırlıklı yaşam biçiminin artan üstünlüğü ile el ele yürümektedir.

Çevrim içi toplumlarda ağlar görülen işlere en bilinen örnektir. Aynı özel araştırmalar çerçevesinde çalışan bilim adamları grupları tarafından kullanılan bilgisayarlı video konferans sistemleri buna örnek gösterilebilir. Tipik olarak bu sistemler iletişim sistemleri yoluyla üyelerinin bireylere veya gruplara bir tartışma konusuna dair özel haberler göndermelerini olanak sağlarlar. Bu sistemler video konferanslar yoluyla tartışma konuları üzerine kalıcı konferans notları toplarlar ve

not kitapçıklarındaki konu bilgileri, ortaklaşa raporların hazırlanmasında kullanılabilirler. Bu örneklere dayanarak büronun tanımı tümünden değiştirmektedir. Bu teknolojik ilerlemeler büroları e-şirkete çevirmiştir.

Bilgisayar ortamı iletişim ağları, yeni bir çeşit sosyal sistem olarak düşünülebilir. Bu sistemde işyerindeki ve e-şirketteki alışılmış sosyal işlemler elektronik ortamı etkileşimli işlemler yoluyla yeni çeşit "çevrim içi toplumlar" yaratarak değiştirilmiş olmaktadır. Bu e-şirket anlaşılması güç ofisi yarattı. Konuyu genişletmenin sonuçlarına bir çok yerde rastlanabilir. Karakteristik bir örnek olarak bilgisayar ara yüzlerinin tartışılması gösterilebilir. Bugün hala bilgisayar ara yüzü masa üstü başkalaşımıyla ilgili. Masa üstü bireysel kişilerin iş durumlarının ufku genişletmektedir. Bununla birlikte bugünlerde organizasyonlardaki çok temel yapısal değişimler ve ağ organizasyonlarının, e-şirketlerin, elektronik kitapların ve akıllı kitapların ortaya çıkması ile birlikte dikkat bu birleşik fikirlerin sıfatlarından öteye ad üzerine çevrilmiştir. Görülür ki değişmeyen adlara sadece yeni sıfatlar uydurmakla kalmayıp organizasyonların, büroların, kitaplıkların binaların vb doğasını da adlarını da değiştiriliyor. Sonuç olarak kullanıcı ara yüzü binaları, büro donanımını, insan ilişkilerini ve olanaklarını içermeli ve birleştirmelidir. Organizasyonla ilgili yapılar ve bunların dizaynı organizasyon içindeki bireylerin pozisyonlarını yansıtmalıdır. Kullanıcı ara yüzünün ortaya çıkışı sadece masa üstünü içerisine almaz aynı zamanda örgütle ilgili kültür bağlılık iş ilişkilerini, çalışma birliklerinin sürekli oluşturulması ve tekrar oluşturulması gibi örgüt içindeki bireysel pozisyonların kimliğini de kapsar. Telework tipik olarak tartışıldığı gibi büyüyen bir buzdağının sadece tepesi değildir. Suyun üzerindeki uzakdaki iş yerlerinin ve bunların nasıl etkili bir biçimde kullanılacağına görünen sorundur.

8. Sonuç

Şurası açık ki telework'un tanımı son derece güçtür. Bununla birlikte zorluklar araştırmacılar arasındaki yetenek noksanlığından kaynaklanmamaktadır. Varılan ilk sonuç çok sayıdaki terimler arasından dört telework kategorisi dikkat çekmiş benziyor: elektronik ev işi, tele iletişim, esnek iş ve e iş. Üstüne üstlük bir yönden bunlar aynı anlama gelmediklerinden ve dört terimden hiçbiri telework'un temsil ettiği anlamlar yelpazesinin tümünü kapsamadığı için, diğer yönden de farklı kavramsal kriterlere bağlı olduklarından bunları birbirleriyle karşılaştırmak güç olmaktadır.

Elektronik ev işi: 1980'lerde ortaya atılan bu kavram ideal elektronik kulübeyi hatırlatmaktadır. Böylece bu ifade açık modern öncesi toplumlara atıf da bulunmaktadır.

Tele iletişim: Ücret karşılığı çalışanların geliş-gidiş sorunları üzerinde odaklanmaktadır. Temel mantık toplumun yolda geçen süreyi ve trafik kirliliğini azaltmakta yatmaktadır. Burada egemen olan düşünceler çalışanların modern bir şekilde ayırımının yapılmasını, üretim araçlarını ve akıllıca planlanmış bir toplum yaratmanın düşünüyü içermektedir.

Esnek iş: Çok daha yeni bir başlangıçtı. Halihazırdaki donanımla ilgili değişiklikleri yansıtmaktaydı.

E-İş : Her türlü iş bağlantıları ve bunlarla ilgili kısımların elektronik ortamda yürütülmesini tanımlayan bir kavramdır. Bir iş ortamının parçaları olan müşteriler, işçiler, ortaklar arasındaki ilişkiler, yeni iş bağlantı yazışmaları ve benzeri her şey

elektronik ortamda gerçekleşir (e-posta kullanarak, sanal proje grupları yoluyla, faks ve data iletişim sistemleri kullanarak). Günümüzde E-iş büyük oranda İnternet/intranet ve özellikle web teknolojilerinin kullanılmasını içerir.

Yeni bilişim teknolojilerinin gelişimini anlamanın gerçeği örgüt üzerinde büyük etkileri olmaktadır. Bunun böyle olduğu telework'a olan bugünkü fikrîsel açıdan liberal yaklaşımın yansıtıklarından anlamak mümkün olmakla beraber telework'un fikrîsel zorlukları çözmesi beklenemez. Telework araştırmacıları fikir açısından ortak bir dilden yoksundurlar. Özellikle, telework araştırması yaparken, veya telework istatistiklerini hazırlarken ekseriyetle bir veya başka nedenden kendilerini telework işçisi gibi hissedenler dikkate alınır. Çok benzer çalışma koşullarında olan bazıları kayıt edilmemektedir. Telework başlıca yeni model iş şekillerinden biri olacağı benzetilmektedir. Bu yeni model iş iletişim toplumunda oluşacaktır. Telework üzerinde daha yüksek düzeyde bir tartışma kuşkusuz gerekli olacaktır.

Bilişim çağında kamu ve özel sektörün çalışma ve çalıştırma biçimini, hizmetlerini daha saydam, daha hızlı ve daha etkin kullanabilmesi ve sunabilmesi için e-iş teknolojisi günden güne yayılacaktır.

Bilişim teknolojilerindeki hızlı değişim sonucu, e-çalışan ve e-işveren kavramlarını ortaya çıkarmıştır. E-şirketler, yeni teknolojilerle personel giderlerinden tasarruf yaparken, teknolojik maliyetlerle karşı karşıya kalmaktadır. Bu maliyetlerde bilişim yazılım ve donanımın gelişmesiyle giderilebilecektir.

KAYNAKÇA

Benhamou, Eric and McCracken, Ed, Smart Valley Telecommuting Guide, Ver.1 Limited Distribution, 1994.

Cross, T.B., Raizman M., Telecommuting, The Future Technology of Work, Jones-Irwin, 1986.

Gray M., Hadson N. And Gordon G., Telework Explained, BT, 1993.

Huws, U, Korte, W.B. and Robinson, S., Telework:towards the Elusive Office, 1990.

Jackson Paul J. And Wielen M Van Der, Teleworking: International Perspectives: From Telecommuting to the Virtual Organisation, Roudledge, 1998.

Perin, C. Blonging in America: Reading between the lines, Madison University of Wisconsin Press, 1988.